

Tutaj stał mój dom

Projekt dla Pława

Termin: 8.09 – 22.10.2017

Miejsce: ul. Sandomierska 1

Kurator wystawy: Elżbieta Skromak

Pława już nie ma, ale jest nadal żywa pamięć o nim. To jedna z najstarszych osad położonych nad dolnym Sanem. Pierwsze pisemne wzmianki o wsi pochodzą z II poł. XV w., chociaż istniała wcześniej. Pławo podzieliło los wielu miejscowości, które mimo długiej historii, zostało ostatecznie wchłonięte przez nowsze struktury urbanistyczne. Dzisiaj jest jedynie częścią miasta przemysłowego – naszego miasta – Stalowej Woli. Zostało kilka starych domów, kapliczek, nieliczne ślady sieci dawnych uliczek, gdzieś stary drzewostan... I zostali pławianie, którzy pamiętają je dobrze i wracają do niego myślami.

Wieś Pławo końcem lat 30. XX w. stała się przedmiotem obserwacji reporterskich i wyjątkowego zainteresowania dziennikarzy w kontekście budowy Stalowej Woli, największej inwestycji gospodarczej COP. Pojawiła się na kartach słynnej „Sztafety” Melchiora Wańkowicza oraz ówczesnych gazet i publikacji. Niestety, zaprezentowano ją w niekorzystnym świetle, co pławianie do dzisiaj podkreślają. Przedstawiony tam obraz wsi jest jednak odmienny od tego, co zapamiętali najstarsi mieszkańcy Pława. Czy reporterzy nie zapoznali się dokładnie z realiami miejsca, czy raczej chodziło im o szczególne podkreślenie wagi i wyjątkowości inwestycji COP?

Rozpoczęcie budowy Centralnego Okręgu Przemysłowego w 1937 r. miało duże znaczenie dla mieszkającej tutaj ludności i zapoczątkowało przeobrażenia kulturowe. Do wybuchu II wojny światowej nastąpił „złoty okres” dla wioski i dla jej mieszkańców, to czas dobrze wspomniany. Niestety okres powojenny przyniósł ze sobą drastyczne zmiany. W 1953 r. Pławo zostało włączone do Stalowej Woli. Projekty zagospodarowania przestrzennego realizowano stopniowo, ale konsekwentnie. Wieś zniknęła w oczach.

Wspomnienia o dawnej wsi to przestrzeń nasycona obrazami, wyobrażeniami, wierzeniami i odczuciami. Bohaterami wystawy są zarówno ci pławianie, którzy znaleźli się na starych fotografiach, a ich nazwiska i imiona pojawiły się na zachowanych dokumentach, jak i ci żyjący, którzy opowiadają o dawnym, nieistniejącym już świecie, dzieląc się własnym doświadczeniem tradycji, religijności, atmosfery lat dziecińczych i młodości. Muzealia dopełniają ulotną przestrzeń pamięci dawnego Pława, które było ich domem, małą ojczyzną, gniazdem rodzinnym.

Opowiedzenie o losach wsi Pławo daje możliwość zaprezentowania szerszego spektrum badawczego przemian jakie dokonywały się na wsi polskiej w XX w. Wystawa pokazuje zmienność i gwałtowność przemian kulturowych, które wówczas miały miejsce i dotyczyły tradycyjnej kultury ludowej, także w naszej okolicy.